

Türmeden hatlar

Category: Goşgular, Kitapcy, Sözler
написано kitapcy | 23 января, 2025
Türmeden hatlar TÜRMEĐEN HATLAR

Rehim etdiler. Birinji sapar
türme howlusynda edýärin gezim.
Geň galdym asmana, ol örän beýik.
Örän mawy hem giň asmanda gözüm.
Durdum, gozganmadym.
Soňra oturdym.
Oturdym arkamy berdim haýata.
Şu minutda maňa hiç zat gerek däl.
Zar däldirin azatlyga, hatyna.
Şu pursatda bolmak üçin bagtyýar,
zemin bilen günden özge näme bar?

1938.

* * *

Stambulyň türmesinde gys günü
ýagyşdan soň asmanda gün gezende,
siňe bakyp, men nämeler görmedim
howludaky çalpawlaryň ýüzünde.

Göründi bulutlar, jaý üsti, haýat
hem meniň didarym – bar batyrlygym,
erbetligim, güýjüm we gowşaklygym,
garasaý, göründi ähli gylygym.

Şonda pikir etdim älem hakynda,
watan barasynda oýlandym şonda,
şonda pikir etdim, seniň hakynda,
pikir etdim çalpawlaryň başynda.

1939.

* * *

Salkyn deňiz örän uzak bu ýerden.
Howa bolsa yssy, çydap bolanok.
Men deňiz boýunda ulalan adam.
Ganhor peşelerden hiç kime gün ýok.

Otyryn bir köne peşehanada.
Men ümsüm ýatyryn gözlerim açyk.
Daşarda howlyny suwlaýandyrlar,
uly kranlary бүтінлей açyp.

Gyzyl daşlar bolsa jyzyrdaşýandyr,
galanyň düýbünde otlar gurandyr.
Gara çerepisa ýapynan jaýlar –
ak jaýlar bu mahal doňup durýandyr.

Galp bolýarlar ol jaýlaryň aklygy.
Gijesine birden öwüsýär şemal,
derrew doňup galýar öwsen sähel ýel,
ýene yssy gelýär, gelýär salyp al.

Garaňkyda, jandar ýaly dem alyp,
sessiz ädim ädip gelýär ol yssy.
Iniň jümşüldeýär – heder edýärsiň,
ogryn gadam urup basýar sussuňy.

Tussagyň göwnüne näme gelmeýär:
ýeriň titremegi bolup biljek zat,
tupan bolsa bizden üç günlük ýolda,
tupan güwläp geler, çekeris perýat.

Bu şäher duranmyş duzuň üstünde.
«Kyýamat gelende, ähtimal – çaky,
Şäher başga şäherlerden kyrk gün öň
weýran bolar» diýýär bu ýeriň halky.

Gije ýatsaň, ölseň ertire çenli,
owratsa gaty pürs seniň kelläňi,

ölüm ýok durmuşda mundan biderek...
Özüm-ä islämok beýle ölümi.

Entek bu dünýäde ýaşasym gelýär,
jahanyň ýüzünden gitmäýin basym.
Ynsan bagty üçin türmede ýatýan
adamlar älemde uzak ýaşasyn!

12.VIII.1940.

* * *

Oglumyz-a näsag. Menem türmede.
Gözüň dökülmedik gözyaşdan doly.
Bu günler perişan şadyýan gözüň.
...Ykbalymyz ýer ýüzüniň ykbaly.

Güneşli günlere ýeter adamzat.
Seniň gözüň güler öňküler ýaly,
sebäbi oglumyz ýoňdan açylar,
Ykbalymyz – ýer ýüzüniň ykbaly.

* * *

Okadym bir kitap, kitap sen hakda.
Diňlän bir aýdymym özüň babatda.
Oturyp iýýäriň çörek paýymy,
Hyýalymda sen otyrsyň garşymda.
Işläp ýörün menem tussaglar bilen,
sen bolsa gezýärsiň meniň daşymda.
Küýsän wagty tapylýarsyň ýanymda,
emma söhbet etmegiň-ä ýok täri.
Seniň sözleriňi eşdip bilemok.
Dul aýal sen, ýarym, sekiz ýyl bäri.

22.IX.1945.

* * *

Iň gowy çagalar, eşider bolsaň,

kiçijik nesillerdir.
Ömrümüzüň iň ajaýyp günleri
indi geljek günlerdir.
Ýeriň ýüzündäki iň gowy deňiz
öň görmedik deňzimidir,
Özüm baradaky iň gowy sözüm
indi aýtjak sözümdir.

24.IX.1945.

* * *

Otyryn ýerde,
otyryn ýere garap,
otyryn ota garap,
çybyn-çirkeýe garap,
güllere seredýäriň,
sen – ýazdaky ýer, ýarym, men saňa seredýäriň.

Arkan ýatýaryň,
Men asmany görýäriň,
daragtlary görýäriň,
leglekleri görýäriň,
sen – ýyly asman, ýarym, diňe seni görýäriň.

Gije ot ýakdym,
oda el degirýäriň,
suwa el degirýäriň,
mata el degirýäriň,
sen – bir ýanan ot, ýarym, saňa el degirýäriň.

Il içinde men,
adamlary söýýäriň,
pikirleri söýýäriň,
göreşimi söýýäriň,
sen – pikirdeşim, ýarym, seni örän söýýäriň.

24.IX.1945.

* * *

Bir almanyň ýary – seniň bilen men,
tutuş dünýä – onuň beýleki ýary.
Bir almanyň ýary – seniň bilen men,
beýleki ýarydyr ilatyň bary.
Bir almanyň ýary – sensiň, diňe sen,
beýleki ýary hem – özüm diňe men.

28.X.1945.

* * *

Gowy köýnegiňi sandykdan çykar,
eşitdim men bu gün ýakymsyz habar[1],
geý şony. Sen şony geýen ekeniň
özüňi göremde birinji sapar.
Türmeden iberen myhaklarymy
saçyna dakaýsaň has oňat bolar.
...Bu gün biziň duşmanymyz şatlanar,
Bilip goý şu zady: Nazym Hikmetiň
aýaly buýsançly ýöremelidir.
Şeýdip hem duşmana eýgertmezligi,
elbetde, her kişi öwrenmelidir.

4.XII.1945.

* * *

Meniň üçin türmä iberiň kitap;
Kitabyň ahyry bolsun gowulyk.
Meselem, ganaty döwlen samolýot
ýere aman gonsun, beladan sowlup,
ýa hirurg açsyn bir batyl gözi,
ýa ölümden azat bolsun partizan,
ýa on ýyllap garaşylan salamhat
garaşýan adama gelsin bir azan,
ýa şahyryň ýazan gowy kitaby
bir günüň içinde alynsyn satyn,

ýa maksada ýetsin aşyk-magşuklar,
ýa ejiz adamlar bolmasyn asgyn,
adam azatlyga, çörege, güle
hem güneşe, hiç wagt bolmasyn mätäç.
Iberiň siz maňa şu hili kitap,
galaýyn şol kitap bilen ikiçäk.

Soňy gowy kitap okamakçy men,
şudur bu wagt edýän umydym-tamam.
Bilýärim, iru-giç biziň ömrümüz
bagtly gutarar, bagtly bor tamam.

1947.

■ ÝEŇIŞ HAKYNDÁ[2]

Dişle dodagyňy ýakyp janyňy,
eliň bilen sakla ýaraň ganyny.
Ýan berme, müzzerme, öňünde ýadyň.
Duşmany ýeňerin diýen umydyň
ahy-nala hem gazaba öwrüldi.
Günler agyr geldi, adamlar öldi.
Diş hem dyrnak bilen getirsiň ýeňşi,
ýeňiş rehimsiz bor, bilýär bar kişi.
Aýdymyň, baýdagyň baýramçylykda
ploşada çykyşy dek, bu çakda
adamlar çykýarlar jeň meýdanyna,
olar bulaşýarlar öz al ganyna.
Indi aglamyzok, ýöne biz gamgyn,
bilýäris, ýagyny ýeňmek bolar kyn.
Diş hem dyrnak bilen getirsiň ýeňşi,
ýeňiş rehimsoz bor, bilýär bar kişi.

1941.

■ YBRAÝYMYŇ DÜÝŞI[3]

Men söwer ýarymy düýşümde gördüm.
Ýarymyň ak göwsi ýüzýär howada.

Ak bulut içinde şeydip aý ýüzer.
Ýarym bilen ýüzýäris biz birbada.

Ol duran wagtybda men hem durýaryn.
Men ýara bakýaryn, ýar maňa bakýar.
Telegraf simine onuň gözünden –
gara gözlerinden ýaş dynman akýar.

Telegraf simi, elbetde, habar,
gözýaş bolsa şatlyk bolsun ylaýym.
Ýorgudym dürs bolsa, türmäniň ýene
on ýylynarazy men – Ybraýym.

1946.

Nazym HIKMET.

[1] 1945-nji ýylyň 4-nji dekabrynda faşistik ýaşlar Stambuldaky «Tan» («Daň») atly progressiw gazetiň tipografiýasyny derbi-dagyn edipdirler. Goşgy şu waka mynasybetli ýazylypdyr.

[2] Şahyr türmede ýatan wagty, Türkiýe radiosynyň ýene birnäçe günden nemesler Moskwa girjekler diýen habaryny eşidip, şu goşgyny ýazypdyr.

[3] Ybraýym Balaban – şahyr bilen türmäniň bir kamerasynda ýatypdyr we ol ýerde hem surat çekmäni öwrenipdir.

Terjime eden: Allaberdi HAÝYDOW. Goşgular